

Warsztat antydyskryminacyjny nr II dla szkoły wyższej

Przebieg: rozwinięcie zagadnienia stereotypów, uprzedzeń, dyskryminacji, przemocy oraz dyskusja nt. sposobów zapobiegania im.

Czas trwania

2 godziny lekcyjne / 1h 30 minut -2x 45 min

Miejsce

Zoom lub inna platforma meetingowa / spotkanie na żywo

Skład

I prowadzący, I ko-prowadzący

Uczestnicy

od 15 do 35 osób

Etap projektowy: drugi warsztat - dalsza część przebiegu projektu

Infrastruktura: sprzęt do nagrywania audio-video, oddzielne pomieszczenie

Narzędzie: scenariusz moderatora, komputer z dostępem do szybkiego Internetu, projektor video, ciemny woreczek i kilka małych przedmiotów (trudnych do rozpoznania w dotyku)

Cel: poznanie potrzeb grupy odbiorców, ich wzorców zachowań i dotychczasowych doświadczeń związanych z tematem dyskryminacji, wprowadzenie i pogłębienie tematyki, uzgodnienie terminologii

1. Przygotowanie (ok. 15 minut przed warsztatem)

Przygotowanie scenariuszy i rozłożenie materiałów, ustawienie nagrywania audio / audio-video.

2. Przedstawienie się, przypomnienie kontraktu (ok. 5 minut)

1. Krótco się przedstawiamy.
2. Przypominamy wypracowany kontrakt (scenariusz nr I) lub na nowo ustalamy kilka krótkich zasad dobrej współpracy.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

3. "Kot w worku" (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Poznanie / utrwalenie wiedzy nt. mechanizmu powstawania stereotypów.

Cel grupowy: Integracja, ocieplenie klimatu, zaangażowanie do ćwiczenia wszystkich uczestników.

W wersji online:

1. Uczestnicy opisują przedmioty, które mają obok, ale których nie ma w zasięgu kamery (np. "ma żółty kolor, zaokrąglony kształt, jest ciężka" – np. cytryna). Reszta grupy próbuje odgadnąć co to jest.
2. Uczestnicy pokazują swoje przedmioty (jeśli są osoby niewidome lub słabowidzące, to robimy krótką audiodeskrypcję).

W wersji na żywo:

1. Uczestnicy zamykają oczy i podają sobie kolejno ciemny woreczek, w którym są różne przedmioty (takie, aby było trudno odgadnąć). Nie wolno nic ze środka wyciągać, ani rozmawiać w trakcie. Można jedynie dotykać przez worek i z zamkniętymi oczami i podać go dalej.
2. Otwieramy oczy. Można teraz zgadywać, co było zawartością. Na koniec pokazujemy zawartość.

Podsumowując ćwiczenie, zadajemy pytanie o doświadczenia z życia, kiedy na podstawie niepełnych informacji zdarzyło się nam określać różne zjawiska dotyczące osób. Pytamy, jak zbyt wczesna ocena wpływała na nasze postawy, zachowania?

4. Pojęcia (utrwalenie, rozszerzenie) (ok. 15 minut)

Cel edukacyjny: Lepsze poznanie i zrozumienie pojęć,

Cel grupowy: Budowanie zaufania w grupie, otwieranie na dyskusję.

Instrukcja:

1. Odwołując się do pierwszych warsztatów, zadajemy pytanie otwarte do całej grupy, co oznaczają takie określenia jak: STEREOTYP, UPRZEDZENIE, PRZEMOC, DYSKRYMINACJA, STRES MNIJSZOŚCIOWY, SOJUSZNICTWO, RÓWNE TRAKTOWANIE (ok. 5 minut)
2. Dyskusja o tym, jakie grupy są w Polsce najczęściej są stereotypizowane i doświadczają najwięcej przemocy ze względu na mniejszościową tożsamość? Czekamy na odpowiedź grupy, a potem odnosimy się do badań (załącznik poniżej) uzasadniamy, dlaczego naszym celem jest rozmawiać głównie o tych grupach. (ok.10 minut)
3. Obejrzenie filmu (czas trwania: 3:40 min.) mówiącego o skali postaw względem jednej z grup mniejszościowych:
<https://youtu.be/dyb3ljSergE>

Komentarz uczestników i osoby prowadzącej.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

6. Słownictwo (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Zrozumienie wpływu słownictwa / języka na funkcjonowanie osób z grup mniejszościowych.

Cel grupowy: Wzbudzenie empatii i znalezienie rozwiązań w celu wsparcia różnorodnych..

1. (Można podzielić wszystkie osoby na 3 grupy) Podajemy listę różnych określeń odnoszących się do osób w spektrum, mniejszości narodowych / etnicznych i osób LGBTQIA+, prosimy o uporządkowanie od najlepszego, najbardziej neutralnego i pożądanego, do takiego, które jest bardzo krzywdzące (podajemy więcej neutralnych określeń i maksymalnie jedno / dwa krzywdzące).

Przykładowa lista określeń i możliwych komentarzy* do nich :

- osoba z autyzmem (dla niektórych osób ze spektrum nie jest ok, bo traktuje autyzm jako coś osobnego, możliwego do odłączenia od osoby)
- homoseksualista (pochodzi od homoseksualizmu, a ten był na liście chorób, więc patologizuje, medyalizuje, raczej nikt nie używa „heteroseksualista”)
- afropolak (jest w porządku, ale oczywiście dotyczy tylko tej grupy osób czarnych, które są Polakami)
- osoba autystyczna (wśród osób w spektrum najczęściej wskazywane jako ulubione określenie)
- osoba czarna (w porządku, tylko w jakich kontekstach w ogóle warto podkreślać kolor skóry?)
- osoba homoseksualna (jest ok, tylko czasem bywa używane nieślusnie jako synonim osób nieheteroseksualnych, czy wszystkich osób LGBTQIA+)
- autystka (dla części osób ok, dla niektórych to sprowadza całą ich tożsamość tylko do jednego aspektu)
- osoba nieheteroseksualna (w porządku, ważne jednak, żeby nie używać tego jako określenia wszystkich osób LGBTQIA+)
- cierpiąca na autyzm (medyalizuje, patologizuje, na autyzm się nie cierpi)
- czarny Polak (ok, tylko nie każda czarna osoba w Polsce jest Polakiem)
- murzyn (większość osób czarnych tego określenia nie lubi, bo było w stosunku do nich używane jako wyzwisko, powstało w czasach kolonialnych w rasistowskim dyskursie, w języku polskim często występuje w krzywdzących stwierdzeniach)
- gej (ok, tylko dla niektórych to sprowadzanie całej tożsamości do orientacji, też mocno związane z ruchem społecznym, z którym nie każdy homoseksualny mężczyzna chce być kojarzony)

***Ważne: komentarzy NIE zapisujemy na początku ćwiczenia tablicy / Jambordzie; to osoby uczestniczące mają podzielić się swoimi komentarzami):**

2. Dzielimy się wynikami, dyskutujemy o tym.

7. Przerwa

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

8. "Jak postrzegamy mniejszości - nasza perspektywa - auto test (ok. 5 minut)"

Cel edukacyjny: Skłonienie do zastanowienia się, jak przynależność do mniejszościowej grupy wpływa na funkcjonowanie w społeczeństwie.

Cel grupowy: Uwrażliwienie na sytuację osób z grup dyskryminowanych. Dostrzeżenie własnych, często ukrytych uprzedzeń jako pierwszy krok ku radzeniu sobie z nimi.

Zachęcenie uczestników do wykonania „w myślach” testu, odpowiadając na każde z pytań tak lub nie.

Test - wynik pozostaje jedynie do naszej samodzielnej oceny.

1. Czy masz coś przeciwko, żeby twoja siostra / mama / przyjaciółka była w związku z osobą o innym kolorze skóry, odmiennej niż twoja orientacji psycho-seksualnej bądź z osobą w spektrum autyzmu?
2. Czy denerwuje cię, jeśli Czarnoskórym, Azjatą, osobą o odmiennej od Twojej orientacji seksualnej, chodzącą do tej samej szkoły, lub mieszkającą obok Ciebie - wiesz się lepiej w szkole, w sporcie, w życiu niż Tobie?
3. Czy poczujesz dyskomfort jeśli dowiesz się, że przetaczana Ci krew pochodzi od osoby o odmiennym kolorze skóry, orientacji, ze spektrum autyzmu?
4. Czy denerwuje Cię, gdy w polskiej telewizji i programach rozrywkowych widzisz osoby o odmiennym kolorze skóry, obywateli innych państw na przykład z Ukrainy, osoby o odmiennej od Twojej orientacji seksualnej, osoby z niepełnosprawnością?
5. Czy preferujesz, gdy w restauracji przebywają goście polskiego pochodzenia, osoby bez widocznej niepełnosprawności, pary heteroseksualne?

Zaledwie jedno “tak” jest już powodem do rewaluacji własnej perspektywy w obszarze własnej tolerancji.

Warto rozmawiać o ukrytych, lub nieuświadomionych uprzedzeniach, także ze swoimi bliskimi, a zwłaszcza z rówieśnikami. Trzeba uczyć innych, że np. z pozoru zabawne określenia i żarty stają się w końcu powszechne w użyciu i niosą ze sobą bagaż cierpienia.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

9. Perspektywa świadka(kini), sprawcy(czyni) przemocy (ok. 15 minut)

Cel edukacyjny: Pokazanie różnych pozycji w dynamice przemocy i uświadomienie wpływu na osobę, która tę przemoc stosuje / widzi / doświadcza jej.

Cel grupowy: Wymiana doświadczeń, wspólne szukanie rozwiązań sytuacji dyskryminacji i przemocy

1. Pytanie do grupy: Na kogo wpływa dyskryminacja i przemoc? Czy wpływają tylko na osoby, które jej doświadczają czy też na te, które ją stosują? Co z osobami, które to wszystko obserwują?

2. Zdarzyło Wam się stosować przemoc? Czy byliście świadkami takiej przemocy? Jak się wtedy zachowaliście(łyście) co czuliście(łyście)? Czy ktoś może się podzielić taką historią?

3. Film (dłg. 3:45) - przykład wsparcia osób narażonych i poszkodowanych postawami motywowanymi uprzedzeniami https://fb.watch/1_ynzwCxsc/

Podkreślenie roli wsparcia osoby poszkodowanej, nie zaś konfrontacji ze sprawcą:

- Omówienie przykładu i mechanizmów postaw i perspektywy sprawcy, osoby narażonej, sojusznika.

- Podsumowanie: Jak można wesprzeć osobę atakowaną? Do kogo zwrócić się po pomoc? Jak unikać takich sytuacji?

10. Podsumowanie (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Zebranie wszystkich informacji i poukładanie ich w logiczną całość.

Cel grupowy: Domknięcie procesu grupowego.

1. Dziękujemy za udział, przypominamy o reagowaniu na sytuacje dyskryminacji, zachęcając do korzystania z narzędzia „Skrzynka bezpieczeństwa”

Link do uniwersalnej ankiety <https://www.surveio.com/survey/d/Q2F6W7L2N4R4W2B4Q>

2. Czy czegoś się nauczyliście(łyście) na tych warsztatach? Zbieramy wnioski osób uczestniczących nt. grup, tożsamości, zapobiegania dyskryminacji i przemocy, różnorodności. Z czym wychodzicie z tych warsztatów? Wnioski? Inspiracje? Pytania? Z czego jesteście zadowolone(eni), a czego Wam zabrakło?

Ankiety ewaluacyjne.

1. Dyskryminacja ze względu na tożsamość płciową lub orientację seksualną:

"Trzeci rok z rzędu Polska zajęła przedostatnie miejsce wśród krajów UE w rankingu ILGA Europe, badającym poziom równouprawnienia osób LGBT. Na 100 możliwych punktów zdobyliśmy zaledwie 18 – podaje Kampania Przeciw Homofobii. Ranking ILGA Europe bazuje na analizie prawodawstwa obowiązującego w poszczególnych krajach".

Z raportu „Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce RAPORT ZA LATA 2015–2016 pod redakcją Magdaleny Świder i dr. Mikołaja Wiśniewskiego”, wynika, że:

- 68,9% osób LGBT zetknęło się z co najmniej jednym rodzajem przemocy;
- 63,7% jej doświadczyło,
- 73,3% badanych osób potwierdziło, że ukrywa swoją orientację w szkole lub na uczelni.

2. Dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne i narodowość:

Według badań przeprowadzonych w 2018 r. przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) pochodzenie etniczne i narodowość jest najczęstszym dostrzeganym powodem dyskryminacji w Polsce. Na tą przestankę w 2018 r. wskazało 49 % badanych osób i czynnik ten również w oficjalnych danych prokuratury w latach 2012 -2017 ulegał systematycznie zwiększeniu (Prokuratura Krajowa).

3. Dyskryminacja ze względu na spektrum autyzmu:

Z raportu „Ogólnopolski Spis Autyzmu 2016” wynika, iż 90 % osób w spektrum bez sprzężonej niepełnosprawności intelektualnej było nękanym w szkole, przemocy psychicznej doświadczyło 63%, przemoc fizyczna dotknęła 27% uczniów. W OSA czytamy: "Osoby z autyzmem są otwarte na nowe formy wsparcia".

*** Ogólne dane na temat przemocy w szkole:

Połowa uczniów i uczennic w wieku od trzynastu do piętnastu lat na całym świecie - czyli blisko 150 milionów młodych ludzi - deklaruje, że co najmniej raz w ciągu ostatnich kilku miesięcy doświadczyło przemocy ze strony rówieśników na terenie placówki edukacyjnej lub w jej okolicy. W Polsce jest to 48% uczennic i uczniów w wieku od trzynastu do piętnastu lat.

Raport UNICEF An Everyday Lesson: #ENDviolence in Schools z 2018 r.